

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 27g/2024 și nr. 28g/2024
privind excepția de neconstituționalitate a articolului 297 alin. (4) din
Codul de procedură penală
(declinarea competenței de către judecătorul de instrucție [4])

CHIȘINĂU

5 septembrie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 9 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 septembrie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 297 alin. (4) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Denis Ipatii, în interesele dlui Andrei Cujba, în dosarele nr. 10-25/2023 și nr. 10-26/2023, pendinte la Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, de dna judecător Natalia Doroftei de la Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni.

3. Având în vedere identitatea lor de obiect, Curtea a decis conexarea sesizărilor într-un singur dosar, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, dosar căruia i-a atribuit numărul 27g/2024.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiilor principale

4. Circumstanțele cauzelor nr. 10-25/2023 și nr. 10-26/2023, așa cum au fost prezentate de autorul excepțiilor, pot fi rezumate după cum urmează.

5. În privința dlui Andrei Cujba a fost pornită o cauză penală pentru comiterea infracțiunii de conducere a mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe.

6. La 7 iulie 2023, dl avocat Denis Ipatii a înaintat, în interesele dlui Andrei Cujba, două plângeri la judecătorul de instrucție împotriva unor ordonanțe ale procurorului.

7. La 17 iulie 2023, cauza penală a fost trimisă în judecată.

8. La 1 februarie 2024, în cadrul procesului din fața judecătorului de instrucție, procurorul a solicitat ca plângerile dlui Andrei Cujba depuse

conform articolului 313 din Codul de procedură penală să fie examinate de către instanța care judecă cauza penală în fond, în conformitate cu articolul 297 alin. (4) din Codul de procedură penală.

9. În acest context, la 2 februarie 2024, dl avocat Denis Ipatii a ridicat, în interesele dlui Andrei Cujba, excepțiile de neconstituționalitate a articolului 297 alin. (4) din Codul de procedură penală.

10. Printr-o încheiere din 5 februarie 2024, judecătorul de instrucție a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia. La aceeași dată, judecătorul de instrucție a emis o altă încheiere prin care și-a declinat competența cu privire la examinarea plângerilor din 7 iulie 2023, în favoarea instanței competente să judece cauza penală.

B. Legislația pertinentă

11. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

[...]”

Articolul 54 Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

12. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 297 Trimiterea cauzei în judecată

„[...]”

(4) Toate cererile, plîngerile și demersurile înaintate după trimiterea cauzei în judecată se soluționează de către instanța care judecă cauza.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepțiilor

13. Autorul excepțiilor afirmă că, deși soluționarea plângerilor împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală sunt de competența exclusivă a judecătorului de instrucție, norma contestată îl obligă să-și decline această competență în favoarea instanței care judecă cauza penală în fond.

14. Din acest motiv, autorul excepțiilor pretinde că norma contestată încalcă dreptul persoanei de a avea o instanță competentă și contravine articolelor 4, 7, 8, 20, 21, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea observă că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de subiectul cărui a i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie articolul 297 alin. (4) din Codul de procedură penală. Norma contestată a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, fiind pronunțate în acest sens, Deciziile de inadmisibilitate nr. 91 din 19 septembrie 2019, nr. 139 din 29 septembrie 2022 și nr. 129 din 10 octombrie 2023. Totuși, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate a aceluiași prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizările conțin argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 105 din 19 iulie 2022, § 19).

19. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în două proceduri penale aflate în examinare la judecătorul de instrucție, în care procurorul a solicitat ca plângerile autorului, depuse în conformitate cu articolul 313 din Codul de procedură penală, să-i fie transmise instanței de fond care judecă cauza penală. Printr-o încheiere, judecătorul de instrucție și-a declinat competența legală de a soluționa plângerile în favoarea instanței care judecă fondul cauzei. Prin urmare, Curtea constată că prevederile contestate au fost aplicate la soluționarea cauzelor în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

20. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin

unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

21. Autorul excepțiilor a susținut incidența articolelor 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 8 (*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 26 (*dreptul la apărare*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

22. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 4, 7 și 8 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție. Cu privire la articolul 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta îi impune un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Pentru a putea fi aplicat, de asemenea, trebuie să se constate incidența unui drept fundamental (DCC nr. 161 din 2 noiembrie 2021, § 22; HCC nr. 8 din 5 aprilie 2022, § 26).

23. Deși autorul excepțiilor a invocat incidența articolului 21 din Constituție, Curtea observă că acesta nu a motivat în ce măsură soluționarea plângerilor de către instanța care judecă fondul cauzei afectează prezumția nevinovăției. Persoana acuzată beneficiază de prezumția de nevinovăție atât timp cât vinovăția sa nu este stabilită „dincolo de orice îndoială rezonabilă” (a se vedea DCC nr. 50 din 19 aprilie 2022, § 29).

24. Cu referire la incidența articolelor 20 și 26 din Constituție, autorul susține că norma contestată care obligă judecătorul de instrucție să-și decline competența exclusivă de a soluționa plângerile adresate în faza de urmărire penală în favoarea instanței care judecă cauza penală în fond îi încalcă dreptul de acces la un tribunal și dreptul la apărare.

25. Curtea subliniază că articolul 20 din Constituție garantează dreptul la o instanță de judecată stabilită de lege pentru contestarea actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei. Acest drept impune ca instanța de judecată sesizată să poată soluționa, pe baza normelor de drept și a unei proceduri judiciare, orice chestiune care ține de competența sa.

26. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că articolul 6 § 1 din Convenție garantează dreptul la o audiere publică de către un tribunal independent și imparțial instituit prin lege. Potrivit jurisprudenței Curții, un „tribunal” se caracterizează, în sensul substanțial al termenului, prin funcția sa judiciară, și anume prin stabilirea chestiunilor care intră în sfera sa de competență pe baza normelor de drept și potrivit procedurilor stabilite. De asemenea, tribunalul trebuie să îndeplinească o serie de exigențe suplimentare - independența, în special față de puterea executivă; imparțialitatea; durata mandatului membrilor săi; garanțiile oferite de procedura sa - dintre care mai multe apar în textul articolului 6 § 1 în sine (*Steininger v. Austria*, 17 aprilie 2012, § 45).

27. Introducerea sintagmei „instituită de lege” în articolul 6 § 1 „are drept scop să prevină ca organizarea sistemului judiciar [...] să nu fie lăsată la discreția puterii executive și să asigure că acest domeniu este reglementat printr-o lege adoptată de Parlament” (*Coëme și alții v. Belgia*, 22 iunie 2000, § 98; *Bahaettin Uzan v. Turcia*, 24 noiembrie 2020, § 48; *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Islanda* [MC], 1 decembrie 2020, § 214). În țările care au un sistem de drept codificat, organizarea sistemului judiciar nu poate fi lăsată la discreția autorităților judiciare, fapt care nu exclude posibilitatea de a li se recunoaște o anumită putere de interpretare a legislației naționale în materie (*Gorguiladzé v. Georgia*, 20 octombrie 2009, § 69).

28. În acest context, Curtea subliniază că articolele 72 alin. (3) lit. e) și 115 alin. (4) din Constituție îi oferă Parlamentului o marjă discreționară la stabilirea competenței instanțelor judecătorești și a procedurii de judecată, cu condiția ca aceasta să fie instituită prin lege, iar actul de justiție să respecte garanțiile constituționale.

29. Curtea constată că, în prezenta cauză, din perspectiva dreptului la o instanță stabilită de lege nu există o problemă de constituționalitate. Faptul că toate cererile, plângerile și demersurile înaintate după trimiterea cauzei în judecată se soluționează de către instanța care judecă cauza în fond nu limitează accesul la un tribunal sau dreptul la apărare.

30. Curtea subliniază că instanța care judecă fondul cauzei oferă aceleași garanții care le oferă judecătorul de instrucție atunci când examinează plângerile în discuție. În ordinea juridică din Republica Moldova operează prezumția cunoașterii de către judecător a tuturor materiilor juridice care pot face obiectul judecății instanțelor de drept comun (a se vedea, *mutandis mutatis*, DCC nr. 172 din 13 decembrie 2022, § 25). Dispozițiile contestate nu împiedică părțile să formuleze cererile, plângerile și demersurile în discuție în fața judecătorului care examinează fondul acuzației (a se vedea DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 20).

31. Mai mult, Curtea subliniază că în lipsa unei astfel de reglementări, rezultatul examinării plângerilor de către judecătorul de instrucție și sentința instanței care judecă cauza penală în fond s-ar putea să nu se concilieze. Potrivit normei contestate, persoana acuzată are certitudinea că cauza sa penală și cererile sau plângerile aferente vor fi examinate de aceeași instanță de judecată sub toate aspectele, în mod complet și obiectiv. Mai mult, norma în discuție asigură examinarea cu celeritate a cauzei penale și constituie o garanție că termenul rezonabil va fi respectat.

32. Așadar, Curtea conchide că norma contestată nu prezintă o ingerință în articolele 20 și 26 din Constituție. Din acest motiv, Curtea reține că nici articolele 4, 7, 8 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

33. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție este una repetată și, de vreme ce nu au intervenit elemente noi care să provoace reconsiderarea jurisprudenței Curții, atât soluția, cât și considerentele menționate în Deciziile nr. 91 din 19 septembrie 2019, nr. 139

din 29 septembrie 2022 și nr. 129 din 10 octombrie 2023 rămân valabile și în prezenta cauză.

34. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate în discuție nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a articolului 297 alin. (4) din Codul de procedură penală, ridicate de dl avocat Denis Ipatii, în interesele dlui Andrei Cujba, în dosarele nr. 10-25/2023 și nr. 10-26/2023, pendinte la Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 5 septembrie 2024
DCC nr. 105
Dosarul nr. 27g/2024*